

Kyyjärven kunta

**Tarkastuslautakunnan
ARVIOINTIKERTOMUS**

2019

1 Tarkastuslautakunta

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät

Kuntalain 121 § mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

1.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja tilintarkastajat

Kyyjärven kunnan ulkoisesta tarkastuksesta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Niiden toiminta on kunnan muusta organisaatiosta ja johdosta riippumaton. Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat kunnanvaltuutettuja. Valtuusto on kokouksessaan 12.6.2017 (§ 27) valinnut toimikaudeksi 2017 – 2020 tarkastuslautakunnan, joka on vuonna 2019 toiminut seuraavassa kokoonpanossa:

Varsinainen jäsen

Lasse Kainu, pj.

Raimo Tamminen, vpj.

Helmi Kotanen

Henkilökohtainen varajäsen

Elina Oikari

Mikko Pekkarinen

Juha Koivisto

Kunnanvaltuusto valitsi kokouksessaan 15.2.2017 Kyyjärven kunnan vuosien 2017 – 2020 tilintarkastajaksi KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy:n. Kunnan vastuunalaisena tilintarkastajana tilikaudella 2019 on toiminut JHT, HT Ilari Karhu. Kunnan avustava tilintarkastaja on toiminut HT Toni Koivusaari.

Kunnan tytäryritysten vastuullisena tilintarkastajana on toiminut HT Toni Koivusaari, joka on myös hoitanut tarkastuslautakunnan toimintaan liittyvät valmistelu- ja sihteerintehtävät.

1.3 Arvioinnin toteuttaminen

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2019 arviointia varten yhteensä viisi kertaa. Tarkastuslautakunnan työ on pohjautunut kunnallisen päätöksenteon sekä kunnanvaltuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen seurantaan ja tarkasteluun sekä viranhaltijoiden haastatteluihin. Tarkastuslautakunnan kuultavana ovat olleet kunnanjohtaja Tiina Pelkonen, tekninen johtaja Marjukka Latva-Laturi ja valtuuston puheenjohtaja Antti Tuukkanen.

Tarkastuslautakunta on hyväksynyt 12.9.2019 oman työohjelmansa vuodelle 2019. Samana päivänä on merkitty myös tiedoksi tilintarkastajan tarkastussuunnitelma ja työohjelma vuodelle 2019.

Vuodelle 2019 asetettujen taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden arviointi perustuu pääasiassa kunnanhallituksen laatimaan tasekirjaan ja viranhaltijahaastatteluihin sekä lautakunnan jäsenten havaintoihin heille toimitettujen toimielinten pöytäkirjojen perusteella.

Tilintarkastaja tai avustava tilintarkastaja on raportoinut lautakunnalle kokouksissa tilintarkastuksen etenemisestä. Lisäksi tilivuodelta 2019 tilintarkastaja on antanut yhteenvetoreportin koko tilivuoden tarkastuksesta.

2 Kunnan talouden arviointi

2.1 Talouden tasapainoisuus

	2019	2018	2017	2016
Tilikauden ylijäämä (1000 €)	-3 981	-385	22	-1 434
Vuosikate (1000 €)	-1 515	85	578	-869
Vuosikate €/asukas	-1 156	63	427	-635
Vuosikate poistoista, %	-57	-18,09	104	-153,68
Omavaraisuusaste, %	11	32	36	35
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	107	119	107	116
Kassan riittävyys, pv	169	179	176,3	173,3

Taulukko 1. Tunnuslukujen vertailu

Tilikauden ylijäämä päättyneen tilikauden osalta on -3 981 tuhatta euroa. Neljän vuoden tarkastelujaksolla ylijäämän kehitys on ollut vaihteleva. Tilikauden tulokseen vaikutti negatiivisesti tilikaudella tehdyt arvonalentumiset kiinteistöihin ja osakkeisiin (2,66m€), sekä Keski-Suomen Verkkoholding Oy:n lainojen takausvastuisiin tehty pakollinen varaus (2,2m€).

Vuosikate kertoo sen tulo- ja meno-rahituksen, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Perusoletus on, että tulorahoitus on riittävä, jos vuosikate on vähintään käyttöomaisuuden poistojen suuruinen. Vuosikate on tilikaudella negatiivinen ja ei näin ole riittänyt kattamaan poistoja päättyneellä tilikaudella. Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kuntakohtaisia eroja selittävät toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus. Kyyjärven kunnan vuosikate per asukas on ollut päättyneellä tilikaudella -1 156 euroa, joka on heilahdellut neljän vuoden tarkastelujaksolla.

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 60 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Kyyjärven kunnan omava-

raisuusaste vuonna 2019 oli 11 %. Kuntaliiton tilastojen valossa koko maan kuntien osalta omavaraisuusasteen keskiarvo vuonna 2018 oli 59,6 %.

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo kuinka suuri osa kunnan käyttötuloista tarvitaan vie-raan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi kyseinen tunnusluku on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selvittää velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Tunnusluku oli kuntasektorilla koko maan osalta keskimäärin 58,6 % vuonna 2018. Kyyjärven kunnan suhteellinen velkaantuneisuusprosentti vuonna 2019 oli 107 %. Suhteellinen velkaantuneisuus kunnassa on heilahdellut tarkastelujaksolla ja on nyt päättyneellä tilikaudella korkeimmillaan tarkastelujaksolla. Tunnusluku ylittää selvästi koko maan keskiarvon.

Kunnan maksuvalmiutta **kuvataan kassan riittävyytenä päivissä**. Tunnusluku ilmaisee, monenkö päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Koko maan kuntien osalta kassan riittävyys vuonna 2018 oli 42 päivää. Kyyjärvellä tunnusluku vuonna 2019 oli noin 169 päivää. Kunnan tunnusluku on siis reilusti yli maan keskiarvon, johtuen mittavasta osakesalkusta.

2.2

Vertailu kriisikuntia kuvaavien tunnuslukujen raja-arvoihin

Kriisikuntamenettelyä koskevat säännökset on siirretty kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetusta laista uuteen kuntalakiin (410/2015). Samalla kriisikuntakriteerien tarkastelu ulotettiin koko kuntakonserniin. Kuntalain 118 § mukaan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää määrääjässä, kunnan konsernitaseeseen on kertynyt alijäämää viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa asukasta kohden TAI kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena peräkkäisenä vuotena täyttäneet kaikki laissa säädetyt raja-arvot, jotka ovat:

1. kuntakonsernin vuosikate on ilman kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta negatiivinen;
2. kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroveroprosentti;
3. asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla;
4. kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia.

Raja-arvojen täyttymistä tarkastellaan seuraavassa taulukossa:

Kriteeri	Konserni	Kunta	Raja-arvo (2019)	Kyllä/Ei (2019)	Kyllä/Ei (2018)
1	-1 442	-1 515	< 0	Kyllä	Ei
2	21,75	21,75	> 19,84 + 1,0	Kyllä	Kyllä
3	12 281	8 354	> 9 809	Kyllä	Kyllä
4	100	107	> 50	Kyllä	Kyllä

* perustuu Tilastokeskuksen antamiin tietoihin kuntien talousluvuista 2018.

Kyyjärven kuntakonsernin taseessa on kumulatiivista alijäämää **4 186** tuhatta euroa. Alijäämä on kasvanut tilivuodella kuntakonsernin kumulatiivisen alijäämän verran eli 2 430 tuhatta euroa. Kuntalain asettaman kriteeristön perusteella Kyyjärven kunta luokitellaan kriisikunnaksi, sillä konsernitaseen kumulatiivinen alijäämä ylittää 1000 euroa per asukas, ollen **3 193** euroa per asukas.

Lautakunta haluaa kiinnittää huomiota kriisikunta raja-arvojen ylityksiin. Tämän mukaan kunta ajautuisi kriisikunta menettelyyn myös raja-arvojen ylittymisen vuoksi, mikäli taloudellinen tilanne ei parane tulevana vuotena.

3 Tavoitteiden toteutuminen

Kuntalain 115 § mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa. Tarkastuslautakunnan arviointikertomus on laadittu tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa esitettyihin tietoihin perustuen.

Kyyjärven kunta jakautuu neljään eri tulosalueeseen

- 1 Hallinto-osasto
- 2 Sosiaali- ja terveyspalvelut
- 3 Sivistysosasto
- 4 Tekninen osasto

Tulosalueiden sekä kuntakonserniin kuuluvien yhtiöiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista arvioidaan seuraavassa:

3.1 Hallinto-osasto

Kyyjärven hallinto-osasto muodostuu kunnan

- yleishallinnosta
- elinkeinopalveluista, sekä
- maaseutupalveluista

Yleishallinto

Yleishallinnon keskustoimisto vastaa kunnan yleishallinnosta ja päätöksentekoon liittyvistä valmistelutehtävistä sekä tiedottamiseen ja kunnan kokonaismarkkinointiin liittyvistä asioista. Talousarvion toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2019 ovat sisältäneet muun muassa kokousasiakirjojen sähköistyksen, talouden seurannan, tiedottamisen ja kuntamarkkinoinnin, yhteistoiminta-alueiden toimivuuden, tuottavuuden parantamisen, tietosuojavastaavan ja arkistohallinnan, joiden osalta tavoitteet on pääsääntöisesti saavutettu.

Elinkeinopalvelut

Elinkeinopalveluiden toiminta-ajatuksena on tukea työllisyyttä ja jatkuvan ja kannattavan liiketoiminnan kehittymistä. Elinkeinoitoimen palvelut järjestetään yhteistyössä Kannonkosken kunnan kanssa. Talousarvion toiminnalliset tavoitteet on pääosin saavutettu.

Lautakunta haluaa nostaa esille tavoitteiden mittaamisen kriteerit. Mittarit ovat osin sellaisia, joilla ei voida mitata tavoitteen toteutumista.

Maaseutupalvelut

Maaseutuhallinnon asiakaspalvelut tuotetaan yhteistoiminta-alueella, jossa isäntäkuntana toimii Pihtiputaan kunta. Toiminnan toteutuneet nettomenot ovat 25,8 tuhatta euroa, mikä alittaa talousarviomäärärahan 3,1 tuhannella eurolla.

3.2 Sosiaali- ja terveystalvet

Sosiaali- ja terveystalvet järjestää SoTe- kuntayhtymä, jonka jäsenkuntia ovat Kannonkoski, Karstula, Kivijärvi, Kyyjärvi ja Saarijärven kaupunki. Kuntayhtymän toiminnassa sovelletaan tilaaja-tuottaja toimintamallia. SoTe- kuntayhtymä järjestää jäsenkuntien puolesta kaikki kuntien järjestettäväksi säädetyt ja kuntien kuntayhtymän järjestettäväksi antamat sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon talvet. Ympäristöterveydenhuolto, mukaan lukien eläinlääkintähuolto, siirtyivät ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen hoidettavaksi 1.1.2013 alkaen. Erikoissairaanhoidon talvet ostetaan Keski-Suomen sairaanhoitopiiriltä.

Sosiaali- ja terveystalvujen nettomenot tilikaudella olivat 6 miljoonaa euroa, joka alitti muutetun talousarvion 20 tuhannella eurolla.

3.3 Sivistysosasto

Sivistyshallinnon tavoitteena on luoda edellytyksiä ja asettaa suuntaviivoja opetus- ja sivistystoimen (koulu-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimi, kansalaisopisto, musiikkitoiminta, taiteen perusopetus) kehittymiselle ja arvioida toimintaa. Tavoitteet pääosin saavutettu.

3.4 Tekninen osasto

Tekninen osasto muodostuu seuraavista tulosalueista: tekniset talvet, rakentamis- ja ympäristöpalvelut, tilatalvet ja liikelaitokset.

Tekniset talvet pysyivät talousarviossa nettomäärärahoilla mitattuna. Rakentamis- ja ympäristöpalvelut ylittivät nettomäärärahan 6,4 tuhannella eurolla. Tilatalvet ylittivät nettomäärärahan 17,2 tuhannella eurolla. Liikelaitoksen nettomäärärahat ovat ylittyneet 22,7 tuhatta euroa.

Uutena osastona on vuoden 2019 alusta aloittanut ateriat- ja kunnossapitotalvet. Ateriatpalvelujen siirto hallinto-osastolta tekniselle osastolle on otettu huomioon talouslukujen vertailuvuosien luvuissa.

Tekninen hallinto vastaa teknisten palveluiden alla olevista talousyksiköistä, joita ovat hallinnon lisäksi liikenne- ym. alueet sekä palo- ja pelastustoimi. Palo- ja pelastustoimen operatiivisesta toiminnasta vastaa Keski-Suomen aluepelastuslaitos. Rakennustarkastajan tehtävät on ostettu Pohjoisen Keski-Suomen Ympäristökeskukselta.

Vesi- ja viemärilaitos eriytettiin lainsäädännöllisistä syistä omaksi taseyksiköksi 1.1.2016 alkaen. Muutoksen myötä toiminta pyritään saamaan yhä läpinäkyvämmäksi ja vertailukelpoisemmaksi. Vesi- ja viemärilaitoksen kustannukset ja investoinnit pitäisi kattaa pitkällä ai-

kavälillä asiakkailta perittävillä maksuilla. Maksuilla pitäisi pystyä varautumaan myös jo tiedossa oleviin uusinvestointeihin. Vesi- ja viemärlaitoksen päättäneen tilikauden ylijäämä oli 61,2 tuhatta euroa. Kumulatiivisesti vesi- ja viemärlaitos on alijäämäinen 180,5 tuhatta euroa.

4. Konserniyhtiöt

Kyyjärven Paletti Oy on Kyyjärven kunnan (71,2 %) ja Osuuskauppa Keskimaan (28,8 %) omistama yhtiö. Yhtiön tulos päättäneeltä tilikaudelta näytti tappiota noin 120 tuhatta euroa.

Kyyjärven Vuokra-asunnot Oy on kunnan 100 %:sti omistama tytäryhtiö. Yhtiön omistuksessa on yhteensä 83 asuntoa, joiden käyttöaste on ollut arviointivuonna 80 % (vrt. edellisvuonna 85 %). Vuokra-asuntojen tilikauden tulos oli noin 28,7 tuhatta euroa.

Kiinteistö Oy Kyyjärven Liikekeskus omistaa ja hallitsee kirkonkylän korttelin 27 liiketonttia ja sille rakennettua rakennusta. Kunta omistaa 81,3 % yhtiön osakkeista ja yhtiö teki tilikaudella tappiota noin 17,5 tuhatta euroa.

Kyyjärven Lämpö Oy perustettiin vuonna 2015. Se on kunnan 100 % omistama tytäryhtiö, jonka toimialana on kaukolämmön tuotanto ja jakelu. Yhtiön tilikauden tulos oli noin 8 tuhatta euroa.

5. Yhteenveto

Kokonaisuutena voidaan todeta, että Kyyjärven kunnan hallintoa ja taloutta on hoidettu asianmukaisesti ja toiminnalliset tavoitteet on pääosin saavutettu.

Tarkastuslautakunta esittää tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä hallintoa ja taloutta hoitaneille toimielinten jäsenille ja tulosalueiden johtaville viranhaltijoille tilivuodelta 2019.

Kyyjärvellä 5.5.2020

Lasse Kainu
puheenjohtaja

Raimo Tamminen
varapuheenjohtaja

Helmi Kotanen
tarkastuslautakunnan jäsen